

Συνέντευξη από τον Καμηλάρη Άγγελο, Εισαγγελέα Εφετών στο Εφετείο Θεσσαλονίκης,

στις

Βεργίνη Μαρία Ειρήνη, τελειόφοιτη Νομικής ΑΠΘ

& Κανελλοπούλου Άρτεμι, Μεταπτυχιακή φοιτήτρια Νομικής ΑΠΘ

Με αφορμή το γεγονός ότι ήσασταν ο Εισαγγελέας της υπόθεσης της κακοποίησης του νεαρού κοριτσιού στην Πάρο, θα θέλαμε να σας ρωτήσουμε, κατά πόσο τόσο ο Εισαγγελέας όσο και το δικαστήριο είναι εύκολο να μείνουν ανεπηρέαστοι, σε τέτοιου είδους υποθέσεις, από παράγοντες όπως η σκληρότητα του εγκλήματος και η κοινή γνώμη; Πιστεύετε πως ο ρόλος του δικαστηρίου συνίσταται στην εξισορρόπηση του «κοινού περί δικαίου αισθήματος» και της καθαρής νομικής αντιμετώπισης του ζητήματος ή οφείλει να περιοριστεί μόνο στη δεύτερη;

Πρόκειται για ένα πραγματικά συγκλονιστικό περιστατικό. Στη συγκεκριμένη περίπτωση η σκληρότητα του εγκλήματος λήφθηκε υπόψη από το δικαστήριο ήδη κατά το στάδιο εξέτασης της αντικειμενικής υπόστασης του εγκλήματος, καθώς, μεταξύ άλλων, ο δράστης καταδικάστηκε για τέλεση ληστείας με ιδιαίτερη σκληρότητα, η οποία και επέσυρε την ποινή της ισόβιας κάθειρξης. Γενικότερα ο τρόπος τέλεσης συμπεριλαμβάνεται στα κριτήρια του 79 ΠΚ, επομένως η σκληρότητα που επέδειξε ο δράστης αποτελεί σε κάθε περίπτωση αντικείμενο έρευνας κατά τη διαδικασία επιμέτρησης της ποινής. Αναφορικά με την εξισορρόπηση της νομικής κρίσης και του κοινού περί δικαίου αισθήματος, πιστεύω πως σαφώς και οφείλει ο δικαστής να διαμορφώνει την κρίση του μέσα στο πλαίσιο που του δίνει ο νόμος, χωρίς να λαμβάνει υπόψη του την κοινή γνώμη, η οποία δεν είναι σε θέση να κρίνει τη νομική αντιμετώπιση μιας εγκληματικής πράξης.

Δεδομένου ότι οι ένορκοι είναι πρόσωπα που δε διαθέτουν νομική κατάρτιση και ως εκ τούτου αντιμετωπίζουν το έγκλημα από διαφορετική οπτική γωνία, πώς βλέπετε να επηρεάζεται η κρίση τους, όταν πρόκειται για ένα ιδιαίτερα ειδεχθές έγκλημα, ιδίως όταν αυτό έχει πάρει μεγάλες διαστάσεις στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης; Σε τι βαθμό βλέπετε να επηρεάζεται η κρίση των ενόρκων από αυτή των τακτικών δικαστών και το αντίστροφο;

Είναι σαφές ότι η κρίση των ενόρκων ως μη «επαγγελματιών» δικαστών είναι πολύ ευκολότερο να επηρεαστεί από την κοινή γνώμη. Πάντως, μπορώ να πω, πως στην πλειοψηφία των περιπτώσεων οι ένορκοι συμμετέχουν στη διαδικασία, παρακολουθώντας, θέτοντας ερωτήσεις και ακούγοντας την άποψη, κυρίως, των τακτικών δικαστών και τελικώς διαμορφώνουν ορθή κρίση επί του πραγματικού της υπόθεσης. Πράγματι μπορεί να πει κανείς πως υπάρχει επιρροή, ιδίως των τακτικών δικαστών επί της διαμόρφωσης της κρίσης των ενόρκων και όχι το αντίθετο. Αυτό ασφαλώς και δεν έχει αρνητικό χαρακτήρα, εφόσον είναι αποτέλεσμα μιας διαλεκτικής συζήτησης και δεν τίθεται ζήτημα επιβολής της άποψης των τακτικών δικαστών στους ενόρκους.

Ποια είναι η γνώμη σας για τη συγκρότηση των Μεικτών Ορκωτών δικαστηρίων; Θεωρείτε πως είναι σε θέση οι ένορκοι να αξιολογήσουν αποτελεσματικά τις νομικές πτυχές ενός ζητήματος;

Ασφαλώς και η έλλειψη νομικής κατάρτισης των ενόρκων τους στερεί τη δυνατότητα να αντιληφθούν επαρκώς τις νομικές διαστάσεις ενός ζητήματος, ακό-

μη και όταν πρόκειται για σχετικά απλές υποθέσεις και ιδίως όταν τίθενται προς συζήτηση έννοιες που ερμηνεύονται διαφορετικά στην καθημερινή ζωή και διαφορετικά στη νομική επιστήμη, όπως για παράδειγμα η έννοια της άμυνας. Νομίζω πως εναπόκειται στους τακτικούς δικαστές να κατατοπίσουν τους ενόρκους, εξηγώντας επαρκώς τις νομικές πτυχές του ζητήματος. Θεωρώ απαραίτητο η ενημέρωση αυτή να γίνεται με τον κατά το δυνατόν αντικειμενικότερο τρόπο από πλευράς των τακτικών δικαστών, χωρίς να εμφιλοχωρεί η προσωπική τους κρίση πάνω στο ζήτημα, ιδίως όταν πρόκειται για νομικά ζητήματα επί των οποίων υποστηρίζονται αντικρουόμενες απόψεις.

Δεδομένης της μη πρόβλεψης ενδίκων μέσων στον πολιτικώς ενάγοντα όσον αφορά στο ποινικό σκέλος της απόφασης, θεωρείτε πως προστατεύονται ικανοποιητικά τα συμφέροντα του θύματος στην ποινική διαδικασία, ενόψει κυρίως του άρθρου 6 της ΕΣΔΑ;

Καταρχάς, είναι σημαντικό να πούμε πως ο παθών έχει δικαιώματα τόσο κατά την προδικασία, όπως είναι για παράδειγμα το δικαίωμά του να ασκήσει προσφυγή ενώπιον του εισαγγελέα, μετά από απόρριψη της έγκλησής του, όσο και κατά τη διαδικασία στο ακροατήριο, όπως είναι το δικαίωμα παράστασης ως πολιτική αγωγή. Πράγματι το θύμα στερείται του δικαιώματος άσκησης ενδίκων μέσων, ωστόσο δεν πρέπει να παραβλεφθεί το γεγονός ότι αντίστοιχος περιορισμός υφίσταται και στα ανάλογα δικαιώματα του κατηγορουμένου, όσον αφορά την άσκηση ενδίκων μέσων κατά βουλευμάτων. Πιστεύω πως η προστασία του θύματος διασφαλίζεται ικανοποιητικά μέσω της δυνατότητας που έχει να προκαλέσει την άσκηση του ενδίκου μέσου από πλευράς του εισαγγελέα. Στο παρελθόν, η πρόβλεψη δυνατότητας άσκησης ενδίκων μέσων από τον παθόντα είχε ως αποτέλεσμα την «αυτόματη» προσβολή από τον πολιτικώς ενάγοντα απαλλακτικών βουλευμάτων και αθωωτικών αποφάσεων κατ' ενάσκηση του δικαιώματός του, χωρίς στην πραγματικότητα να συντρέχει ουσιώδης λόγος. Αντιθέτως, ο εισαγγελέας, χρησιμοποιεί το δικαίωμα άσκησης ενδίκων μέσων λελογισμένα και δεδομένου ότι στην πλειοψηφία των περιπτώσεων η άσκηση ενδίκων μέσων από τον εισαγγελέα, γίνεται μετά από πρωτοβουλία του πολιτικώς ενάγοντα, θεωρώ πως η προστασία του θύματος επιτυγχάνεται ικανοποιητικά δι' αυτής της οδού.

Δεδομένης της συμμετοχής τόσο δικαστικού όσο και οργάνου της πολιτικής σκηνής σε μια υπόθεση έκδοσης, θεωρείτε πως η έκδοση αποτελεί δικαστικό ή πολιτικό κυρίως ζήτημα; Πιστεύετε πως το δικαστήριο επηρεάζεται από την άποψη της πολιτικής ηγεσίας σε μια τέτοια υπόθεση; Είναι θεμιτό σε κάποιο βαθμό να ληφθούν υπόψη οι διεθνείς σχέσεις της χώρας;

Το όργανο που διατάσσει την έκδοση ή τη μη έκδοση ενός κρατουμένου είναι ο Υπουργός Δικαιοσύνης, ενώ τα δικαστικά όργανα έχουν καταρχήν γνωμοδοτική αρμοδιότητα. Ωστόσο, εφόσον η αρμοδιότητα του Υπουργού είναι δεσμευμένη στην περίπτωση που το δικαστικό όργανο απορρίψει το αίτημα έκδοσης, πιστεύω πως η έκδοση έχει μεν χαρακτήρα μεικτό, αλλά πάντως στο μεγαλύτερο μέρος της, δικαστικό. Θεωρώ πως σαφώς και το δικαστήριο οφείλει να μην επηρεάζεται από την άποψη της πολιτικής ηγεσίας και πράγματι δεν το κάνει, όπως διαπιστώσαμε και στην πρόσφατη υπόθεση έκδοσης των οκτώ αξιωματικών στην Τουρκία, όπου παρά το γεγονός ότι διαφάνηκε μια θετική στάση της πολιτικής εξουσίας απέναντι στην έκδοση, η εκδήλωση αυτή δεν έπαιξε ρόλο στην απόφαση του δικαστικού οργάνου. Ασφαλώς και τα δικαστικά όργανα δεν οφείλουν να λαμβάνουν υπόψη τους παραμέτρους όπως οι διεθνείς σχέσεις τη χώρας. Αυτό μπορεί να το κάνει ο Υπουργός, αποφασίζοντας να μην προχωρήσει σε έκδοση για την οποία απάντησε θετικά το δικαστήριο, προκειμένου να διαφυλάξει τις διεθνείς σχέσεις αυτές.

Γνωρίζετε αν έχει αρνηθεί ποτέ κράτος στην Ελλάδα την εκτέλεση Ευρωπαϊκού Εντάλματος Σύλληψης λόγω των συνθηκών στα ελληνικά κέντρα κράτησης, δεδομένων των πολυάριθμων καταδικών της χώρας μας από το ΕΔΔΑ για αυτό το ζήτημα;

Είναι γεγονός ότι η χώρα μας έχει υποστεί επανειλημμένες καταδίκες από το ΕΔΔΑ σχετικά με τις συνθήκες κράτησης, ιδίως ενόψει της συμφόρησης των φυλακών, που δημιουργεί αμφιβολίες σχετικά με τις συνθήκες διαβίωσης των κρατουμένων. Οι καταδίκες αυτές έδωσαν τη δυνατότητα σε χώρες όπως η Γερμανία, η Αγγλία, η Γαλλία και η Ιταλία να προχωρήσουν στην ακόλουθη πρακτική: Δεν αρνούνται μεν την εκτέλεση του Ευρωπαϊκού Εντάλματος Σύλληψης-άλλωστε δεν είναι εύκολο κάτι τέτοιο, δεδομένου ότι βρίσκεται στα πλαίσια μιας σύμβασης μεταξύ των κρατών μελών της Ένωσης, από την οποία απορρέουν

υποχρεώσεις- αλλά πριν προχωρήσουν στην εκτέλεση του εντάλματος, ζητούν από την Ελλάδα την παροχή εγγυήσεων σχετικά με τις συνθήκες του κέντρου που πρόκειται να κρατηθεί το πρόσωπο. Ωστόσο, μια πρόσφατη απόφαση Αγγλικού δικαστηρίου, αρνήθηκε την εκτέλεση Εντάλματος στην Ελλάδα, επικαλούμενο τις συνθήκες στα ελληνικά κέντρα κράτησης. Το αξιωματικό είναι πως η αιτιολόγηση δεν αναφερόταν στη συμφόρηση, η οποία μέχρι στιγμής έχει αποτελέσει την αιτία των καταδικών της χώρας μας, αλλά στον κίνδυνο σύγκρουσεων μεταξύ των κρατούμενων και άρα διακινδύνευσης της ζωής τους. Προσωπικά θεωρώ την απόφαση αυτή υπερβολική, δεδομένου ότι δεν υπάρχει απόφαση του ΕΔΔΑ που να καταδικάζει τη χώρα μας για τέτοιου είδους παραβίαση.

Ποια είναι η γνώμη σας για την ποινική συνδιαλλαγή; Θεωρείτε μπορεί να αποδώσει αποτελέσματα τόσο αναφορικά με την ικανοποίηση του θύματος όσο και με τον σωφρονισμό του δράστη;

Στο δικαίό μας, η ποινική συνδιαλλαγή συναντάται σε δύο μορφές. Στο νόμο 3500/2006 για την ενδοοικογενειακή βία και στο 308B ΚΠΔ, όπου αφορά πλημμελήματα περιουσιακού χαρακτήρα. Νομίζω πως σε γενικές γραμμές πρόκειται για θεσμούς που πράγματι μπορούν να λειτουργήσουν υπέρ της απονομής της

δικαιοσύνης, καθώς οδηγούν στην αποκατάσταση της ζημίας του θύματος που είναι ίσως ουσιαστικότερη για την ειρήνευσή του απ' ό,τι η καταδίκη του δράστη. Παρ' όλα αυτά, δυστυχώς συναντάμε συχνά περιπτώσεις κατάχρησης του θεσμού του 308B ΚΠΔ, υπό την έννοια ότι ο δράστης χρησιμοποιεί τη δυνατότητα αυτή στο ακροατήριο, αφού δεν έχει ευδοκίμησει κάποια άλλη πιθανότητα απαλλαγής του, προκειμένου να έχει ευνοϊκότερη μεταχείριση και τελικά να αθωωθεί, κατά τη συνήθη δικαστηριακή πρακτική, λόγω «έλλειψης δόλου». Είναι φανερό πως με τον τρόπο αυτό ούτε η ουσιαστική αποκατάσταση του θύματος, που έχει ταλαιπωρηθεί καθ' όλη τη διάρκεια της δίωξης του δράστη, επιτυγχάνεται, ούτε βέβαια και ο σωφρονισμός του ίδιου, ενώ το ίδιο το δικαστήριο εμπλέκεται σε μια παρωδία.